

*Economie redden met ethi-
sche wet*

en andere opstellen

*

Economie redden met ethische wet

*

De hoofddoek en het kalf

*

Beethoven Academie

*

Binnenstebuiten

*

Jan Bauwens

Economie redden met ethische wet

Het doemscenario ontplooit zich voor onze ogen, maar het is nog niet te laat, er is iets aan te doen!

De werkloosheid blijft toenemen in westerse landen, landen met hoge loonkost, en dat zijn door de band 'beschaaftde' landen, landen die de slavernij laken en die meer menselijkheid beogen. Het westen heeft de slavernij uit de tijd van de industriële revolutie achter zich gelaten. Dat gebeurde dankzij geïnspireerde arbeidersbewegingen die de noodzaak van solidariteit, zowel voor het individu als voor de gehele maatschappij, met vallen en opstaan hebben ingezien en aangetoond. De loonkost is hoog omdat arbeiders nu wettelijk beschermd worden tegen werkonbekwaamheid door

ziekte of ouderdom, en tegen ongewilde, structurele werkloosheid. Maar die solidariteit bestaat bijna uitsluitend in het westen, en hetzelfde geldt voor die hoge loonkosten.

In China, bijvoorbeeld, zijn de loonkosten relatief laag, omdat arbeiders er minder beschermd zijn: extreem lage lonen en weinig sociale voorzieningen zorgen voor spotgoedkope werkkrachten. Hetzelfde geldt voor meer niet-westerse landen, zoals bijvoorbeeld India, maar binnenkort ongetwijfeld ook Afrika, dat nu met China gaat samenwerken, of er door gepatroneerd wordt (- het is geen kolonisatie, want het nieuwe Afrika staat te popelen om zijn stem te laten horen op de wereldmarkt).

Edoch, dat deze niet-westerse landen heden een bijna sprookjesachtige economie gaan ontplooien, is niet te danken aan het feit dat hun systeem zoveel beter zou zijn dan het onze: wie dat denkt, werd op het verkeerde been

gezet! Het succes van - bijvoorbeeld - de Chinese economie is uitsluitend te danken aan een overhaastig neergepote open wereldhandel, en dus aan een welbepaald contrast tussen hun systeem en het onze. Het vrijmaken van de wereldhandel is immers overhaastig gebeurd, want heeft geen rekening gehouden met de ethische kant van de zaak, waarover onmiddellijk meer. Bepaalde speculanten zullen zeggen dat kapitaalkrachtige (westerse) bedrijven bij de goedkeuring van de vrijmaking van de wereldhandel, in een blind winstbejag, vrijwillig de ogen sloten voor deze ethische kant, en zij hebben waarschijnlijk grotendeels gelijk. Maar wat is nu dat 'verwaarloosde' ethische aspect bij de vrijmaking van de wereldhandel? Heel eenvoudig: het is de verzekering van de solidariteit.

Producten die door slaven werden voortgebracht zijn vanzelfsprekend veel goedkoper dan producten die in een humaan arbeidsproces tot stand

kwamen. In de loonkost van de slaaf zitten géén kosten voor ziekteverzekering, pensioen, vakantie, werkloosheid en dies meer. De lage kostprijs van 'slavenproducten' op een heel sterk op concurrentie gestoelde westerse markt, is weliswaar een zeer verleidelijk argument om ze toe te laten, maar er zijn alvast twee zeer ernstige bewaren.

Een eerste bezwaar is dat dit argument slechts kan gelden op zeer korte termijn. Zoals we dat al een tijdlang zien gebeuren, zorgt het in trek zijn van 'slavenproducten' bij de westerse consument uiteindelijk voor de ondergang van zijn eigen productiesysteem. Wanneer straks - en dat is binnen enkele maanden! - China auto's importeert die tien keer goedkoper zijn dan de onze, dan kan men het de consument bezwaarlijk kwalijk nemen dat hij geen westerse merken meer zal kopen. Hetzelfde geldt voor principieel àlle producten. Zo zagen wij de tak af waar we zelf op zitten.

Maar naast dit louter economische bezwaar is er nog eentje van ethische aard, dat veel zwaarder doorweegt. Het toelaten van 'slavenproducten' op onze markt houdt wezenlijk in dat wij de slavernij welke gangbaar is in de landen van herkomst van deze producten, gewoon goedkeuren. Meer nog: op die manier keuren wij niet alleen de slavernij in verre streken goed, maar tevens pleiten wij dan, heel letterlijk, voor het herinvoeren van de slavernij bij ons! Want het spreekt vanzelf: zolang wij de import van 'slavenproducten' toelaten, en dus zolang we die slavernij goedkeuren, stellen we ook onszelf in het onvermogen om nog langer op een humane manier producten te leveren welke reële kansen maken op de wereldmarkt.

De ontplooiing van het beschaafde, westerse sociale arbeidssysteem heeft onnoemelijke offers gekost van verschillende generaties. Het is een te grootse menselijke prestatie en verworvenheid om zomaar onbezonnen

verloren te laten gaan. Het is manifest *onjuist*, zoals heden talloze politici elkaar napraten, dat onze loonkost te hoog zou zijn. Het omgekeerde is het geval: de loonkost in die 'slavenlanden' is veel te laag! Wij moeten niet hier de loonkosten drukken; wij dienen er veeleer voor te zorgen dat de loonkost in die andere landen omhoog gaat! Wij dienen ervoor te zorgen dat die andere landen een solidair, sociaal productiesysteem naar ons eigen model inbouwen!

Eenvoudiger gezegd dan gedaan, zo zal men zeggen, maar niets is minder waar: het volstaat dat het westen, gelijktijdig met het zich onderwerpen aan de opening van de vrije wereldhandel, een wet goedkeurt op grond waarvan consumenten (of consumerende landen) kunnen worden beschuldigd van het verlenen van medewerking aan de bevordering van de slavernij, van zodra zij producten kopen die middels slavenarbeid tot stand kwamen. Want de slavernij goedkeuren en

in de hand werken is heel concreet wat iemand doet wanneer hij die 'slaven-producten' koopt: hij denkt alleen aan zijn eigen portemonnee, hij respecteert de arbeider niet.

Tegen dit voorstel rijst steevast het volgende bezwaar: als je het product van de slaaf weigert, zal hij verhongeren; het is derhalve beter het toch te kopen, dan heeft hij tenminste iets, en dat is beter dan niets.

Maar wie dat argument hanteert, vergeet meteen dat hij eensluidend over zijn eigen arbeidsschap een fataal vonnis heeft geveld. Want wat kan hij nog inbrengen als morgen zijn baas hem zegt: de arbeidskost moet omlaag, uw loon wordt gehalveerd! Beter iets dan niets?

Andere landen onder druk zetten om een sociaal systeem in te bouwen, is alleen mogelijk middels de invoering, in de wereldhandelsakkoorden, van welomschreven wetten welke de handel ethisch verantwoordbaar maken.

Voor bewustmakingscampagnes is het wellicht al veel te laat, daar zij veel tijd vragen, terwijl de wereldeconomie met rasse schreden verder holt. Beleidmakers zouden daarom zeer dringend moeten ingrijpen op dit welomschreven vlak, vanuit het inzicht dat de bijzondere en ook snelle economische veranderingen die heden merkbaar zijn, geen catastrofe hoeven te zijn, maar dat zij daarentegen ten goede kunnen aangewend worden, met name als een gelegenheid om de socialisering en de solidarisering van de ganse wereld te bevorderen. Gebeurt dat niet, dan krijgen we - zeer voorspelbaar op grond van simpele economische wetten - een onmiddellijke en forse opgang van de slavenregimes, en een toename van hun macht, of zelfs de vestiging van hun alleenheerschap. Dan worden hun - weinig benijdenswaardige - 'slavensystemen' noodgedwongen door ons overgenomen. En dan belanden wij waar we vertrokken waren, ergens in de negentiende

eeuw, in een erbarmelijke ellende die wij allen uit de overlevering kennen, maar die nu de hele wereld zal treffen, zodat de malaise wellicht zo log zal zijn, dat alle hoop op - bijvoorbeeld - een nieuwe Marx, zo ijdel zal blijken als bij het binnengaan van de hellepoort zelf.

22.11.'06

De hoofddoek en het kalf

De mijnheer van de bank heeft het gezegd: “Wij nemen geen hoofddoeken in dienst, een beetje respect voor onze rituelen alsjeblieft!”

Ik weet niet of hij het op die manier gezegd heeft, maar het was wel iets in die zin. Hij droeg een maatpak, een wit hemd en een das. Zonder twijfel een merk-maatpak, een merk-hemd en een merk-das, en dat allemaal wellicht uit de ‘nieuwe collectie’. De mijnheer verdient wellicht een pak geld, maar de kosten die hij moet maken voor zijn dagelijkse verkleedpartij zijn ongetwijfeld navenant. De obligate deodoranten, de implantaten, de plastische chirurgie. De verplichtingen van de echtgenote waarmee hij zich dient te vertonen op de obligate samenkomsten. Het verplichte salon dat wel in-

gericht dient te zijn om er de beste klanten te ontvangen, en de wagen die moet passen bij dit alles. De eventuele kroost dan van deze hedendaagse ‘mensen van de wereld’: we weten dat ook zij dienen te passen in het hele prentje. Want een prentje is het. Echt is anders.

De tijd dat het ten strengste verboden was om scheten te laten, komt gestaag terug, ook al weet men nu met wetenschappelijke zekerheid hoe ongezond het is om zijn winden op te houden. De tijd dat dames hoeden moesten dragen in de kerk lijkt, evenals de kerk, voorbij, maar een nieuwe kerk legt hen nu het blote hoofd op.

Ik kom zelden of nooit in banken binnen. De laatste keer is zeker vijftien jaar geleden. Maar ik herinner me dat ik een ogenblik dacht dat ik de verkeerde deur had genomen: ik waande me in een kerk - wat zeg ik? Een kathedraal. Deuren op de maat van reuzen, glanzend marmer, een onbestem-

de geur die een heel klein beetje nog aan wierook denken deed, offerblokken, communiebanken, biechtstoelen, priesters, en vooral: die stilte waarin je de minste voetstap, het geringste kuchje kon ontwaren. En alle bezoekers in hun beste pak, een beetje paranoïde om zich heen kijkend, nooit lopend, altijd schrijdend.

God is er nog steeds onzichtbaar, doch Hij is niet meer dezelfde als weleer. Hier voel je je pas religieus als je rekening tijdig wordt gespijzigd. Heb je niets meer, dan schaam je je om de tempel te betreden. Het kalf drinkt dagelijks je heetste hartenbloed, want water en bloed moet je zweten om er blijven bij te horen; vroeg opstaan voor dat steeds meer eisend toilet; en in je luttele vrije uren is het shoppen geblazen, met vrouw en kroost, want ook zij dienen zich te conformeren.

Kortom, de mijnheer van de bank heeft het allerminst gemakkelijk. Het is dus begrijpelijk dat hij ook aan an-

deren het gemak niet gunt. De mijnheer moet zich in allerlei moeilijke bochten wringen, en van zijn ondergeschikten eist hij nu hetzelfde. De mijnheer doet niet meer wat hij wil, hij moet nu eenmaal gehoorzamen aan het kalf, dat immers van goud is, en geen spotternijen duldt. Neen, mevrouw, zegt de mijnheer: het kalf is nu de nieuwe god, en het kalf verfoeit die hoofddoeken; weg dus met dat laken, en maak dat je bij de kapper bent voor een moderne snit met pieken en wat blauw, een koppel valse wimpers en wat lippenrood. Wie niet gehoorzaamt – ik kan het ook niet helpen – komt bij het kalf in ongena, en je weet wat dat betekent? Juist, stempelen, smeken, de OCMW. En denk eens goed na: wie zal je nog groeten, als jij weigert om voor het kalf te buigen? Heb je kinderen, mevrouw?

18 juni 2006

Beethoven Academie

De minister van cultuur (die ik een vriendelijk man noem, alleen al omdat ik telkenjare een nieuwjaarskaartje van hem mag ontvangen, waarvoor bij dezer mijn oprechte dank!) - ja, hij die onlangs een aantal miljoenen aan belastinggelden uitgaf om een hart onder de riem te steken van een dametje dat 'moest' winnen op het zoveelste pret-park dat 'eurosong' heet - diezelfde minister ziet het niet zitten om het (laatste) Belgisch kamerorkest nog te subsidiëren: hij maakt een kruis over de *Beethoven Academie*.

Cultuur evolueert, en onze minister is progressief en ook een volksmens, naar zijn eigen zeggen. Bijgevolg gaan de beschikbare gelden steeds meer naar wat men de 'volkscultuur' is gaan noemen. De vraag is alleen hoe 'volks'

en hoe 'cultureel' die volkscultuur dan wel mag zijn. Het oogt allemaal heel democratisch, nietwaar: een meisje van om de hoek die plots in een wereldster verandert. Zo ook waar Jan met de pet met een simpel lottoticket van de ene dag op de andere miljardair wordt. Het doet allemaal toch wel een heel klein beetje denken aan '*the American dream*': alles is mogelijk, en wel voor iedereen. En klinkt dat tenslotte niet democratisch Belgisch? "Elke Belg is gelijk voor de wet"!

Alles is mogelijk voor iedereen. Maar wie kaas gegeten heeft van de wiskundige discipline die luistert naar de naam "waarschijnlijkheidsleer", die weet wel beter: tussen de theorie en de praktijk gaapt immers een bijzonder diepe kloof, en ook hier dreigen de begerige geesten een dwaallicht na te lopen. Als ik het mij correct herinner, kenschetste de goede oude Godfried Bomans ooit de statistiek als die discipline welke voorspelt dat wij verdrinken in een rivier van gemiddeld vijf-

tien centimeter diep. Zonder moeilijk rekenwerk te verrichten, doch gedreven, hetzij door angst, hetzij door begeerte, identificeren wij ons blindelings met de drenkeling, de lottowinnaar of de eurosongstar, en keuren wij de 'democratische' maatregelen goed: tot spijt van wie het benijdt, dienen voortaan alle rivieren opgevuld te worden, alle gokspelen goedgepraat te worden, en de gekste kermissen gesubsidieerd te worden, gaande van televisie (waarvoor nu sinds enkele jaren ook allen die hem laken, meebetalen; u weet het wel: via de belastingen - het 'gratis-trucje'), over eurosong, tot en met... oorlog.

Van oorlog is geen sprake inzake het vredelievende eurosong-spektakel, zo zal men zeggen, en men heeft gelijk: geen geweld op eurosong. Maar dan toch misschien wat geïnstitutionaliseerd geweld? Want u gelooft toch ook niet dat de buitensporige winsten, gemaakt onder die wulpse volkse vlaggen, in de eerste plaats het volk

ten goede komen? Ja, er is telkenmale wel een meisje van om een hoek, ergens in Europa, die wereldster wordt. Telkenmale is er een enkele jan met de pet die naar een koopkrachtigere klasse wordt gekatapulteerd. En zo groot zijn de dwaze begeerte en de hoop, dat de massa zich blindelings met deze uitzonderingen identificeert. Een dwaaze droom die eeuwig duurt dankzij de regelmaat waarmee de bedrieglijke spektakels worden herhaald. Over de kwaliteit van dit door allen nagestreefde 'geluk' dat deze enkelingen te beurt valt, zullen we het hier maar niet hebben. Evenmin over de muzikale kwaliteiten welke op deze kermissen worden tentoon gespreid. Maar nogmaals, democratie houdt in: muziek voor iedereen, ook voor hen die niet kunnen zingen, voor hen die te lui zijn om het zich eigen te maken, en voor hen die zelfs niet de moeite doen om hun tekstje uit het hoofd te leren.

Het is alleen een heel klein beetje oneerlijk dat mensen die, daarentegen,

hun hele leven opofferen aan de muziek, de zotte kermessen moeten bekopen. Van kindsbeen af dienen musici een ijzeren discipline aan te kweken en zich de vele pretjes te ontzeggen welke voor andere kinderen verworven rechten zijn. Dagelijks trainen zij vele lastige uren om het instrument tot een deel van het eigen lichaam te maken. Zij oefenen, herhalen, verdiepen zich in de studie van de juiste aanslag, vergaderen in muffe zaaltjes waar het allang niet meer stil is omdat buiten de dolle pret van een stuurloze wereld gonst. Maar... zij doen dit alles omdat zij echt houden van muziek, en zo ook van het muziek minnende publiek: geen valse noten zonder schaamrood, geen half werk voor een halfvolle zaal: de beste muziek, het werk van engelen, verdient de allerbeste musici. Zij beschouwen het als een geluk en als een eer ze te kunnen en te mogen uitvoeren. Wij beschouwen het als een geluk en als een eer, hen aan het werk te kunnen en te mogen zien.

Maar *neen* dus: onze minister denkt daar anders over. Iedereen mag zingen, zegt hij, en hij oogst applaus. Heeft een buitenstaander er een idee van wat het is om conservatorium te lopen? Men mag gerust zeggen dat er welhaast geen zwaardere studies bestaan. Bovendien hebben wij hier ten lande de allerbeste leraren; zij putten uit een zorgvuldig bewaarde traditie die in de loop van vele eeuwen moeizaam werd tot stand gebracht. Edoch, voortaan zullen onze conservatoria alleen nog stempelaars afleveren.

Warempel, en de massacultuur valt nog in de smaak van die massa ook! Net zoals de oorlog trouwens, in die landen die al wat verder weggezonden zijn in het moeras van de simplificaties. "Als er onbekwaamheid is aan de top, dan kan op den duur de pret niet meer op!"

Binnenstebuiten

Ergens ver weg, in een hypocriet land, plachten, althans tot voor kort, de mensen hun rolluiken en overgordijnen na valavond open te laten. Zij die zich niet aan die ongeschreven wet hielden, werden er gewis van verdacht iets te verbergen te hebben. Uit angst om niet oké te worden bevonden, woonden de Hollanders omzeggens op straat.

De tijden zijn veranderd, zeg je? Inderdaad, de oude plagen zitten enigszins anders verpakt. Maar de angst om niet oké bevonden te worden, neemt heden dramatische vormen aan. BV's doen het ons voor op de buis: aan jan en alleman bazuinen zij uit wie ze zijn, waar ze wonen, hoe ze leven en met wie, wat ze denken en eten, hoeveel uren zij wel slapen. Je kan het zo

gek niet bedenken of ze schotelen het je voor. En de kijkers volgen: in de waan ‘open’ te zijn, kruiden zij de dis met een aan hun idolen gelijkaardige, totaal complexloze ‘biecht’.

Maar schijn bedriegt. Is het je al opgevallen dat loketbedienden in banken en kantoren, telefonisten en andere vertegenwoordigers van de macht, je tutoyeren dat het een lieve lust is? Het strenge naambordje van weleer, waarop te lezen stond: “Dr. J.F.C.M. Van Togenbirger-de-Waelekens”, is nu vervangen door een met bloemen versierd kaartje, waarop prompt te lezen staat: “Jaap”. Maar de aap komt uit de mouw op het ogenblik dat men probeert om de echte naam van de betrokkene te achterhalen: eensklaps is men niet meer welkom. Want wat stelt u zich wel voor, mevrouw, mijnheer! U beeldt zich toch niet in dat u het recht heeft om mijn naam te kennen? Hoe onnoemelijk belachelijk maakt u zich!

Hetzelfde geldt voor die bonte ‘biecht-partijen’: gordijnen van leugens en verkapte beledigingen, excuses, alibi’s en intriges - dat is alles wat de praatbarakken ons ophangen. Eén keer heb ik hen beluisterd, vijf minuten lang. Als ze ooit nog wat kwijt willen aan mijn adres, dan dienen zij aangetekend te schrijven, en er op te letten dat alle regels van het protocol in acht genomen worden.

Kennelijk kent niemand nog de La Fontaine, en zijn “De vos en de raaf”. En aan welke haard vindt men nog de spreuk te lezen dat zwijgen goud is? Of dat niet wat de mond ingaat, doch wat eruit komt, de mens bevuilt? de La Fontaine’s fabel is te simpel voor deze tijd, die volumineuze postmodernistische uiteenzettingen verkiest, over het wapen van de biecht inzake de werking van de macht... doch die helaas niet meer leest.

En zo vervoegt de massa der volkomen teugelozen de blinkende tafels

waaraan niet gegeten wordt doch gespuwd, in overvloed. Deze kermis duurt totdat alle zielen zijn uitgebraakt en alleen nog lege hulzen resten. Met niets meer zeggende ogen staren ze elkaar alleen nog aan. Warempel binnenstebuiten gekeerd.

